

REPORTAGE

Landschapsarchitect Bas Smets: ‘Geen bomen meer als decor, maar als infrastructuur’

©Tomas van Houtryve/VII

ROEL VERRYCKEN | 02 juli 2022 02:30

‘Elke boom die je kan planten in een stad, moet je ook planten. We gaan nooit betere machines uitvinden om ons aan te passen aan de klimaatverandering’, zegt Bas Smets. De Belgische landschapsarchitect mag de omgeving rond de Notre Dame in Parijs hertekenen, een plek waar 12 miljoen bezoekers per jaar passeren.

‘Even kijken of onze boompjes er nog staan.’ In het Pavillon de l’Arsenal inspecteert Bas Smets (47) snel de maquette van zijn ontwerp voor de heraanleg van de omgeving rond de Notre-Dame, en die is, zo blijkt snel, intact. ‘Ik had er nog een plastic bescherming over willen zetten, maar daar was geen tijd meer voor.’

Zijn miniversie van Île de la Cité staat opgesteld samen met die van de drie andere kandidaten voor dit prestigieuze project, maar er is er maar eentje waar ‘lauréat’ bij hangt. Het was in deze expohal dat Anne Hidalgo, burgemeester van Parijs, begin deze week Smets’ voorstel aanduidde als de winnaar voor de make-over van een van de meest iconische plekken van de Franse hoofdstad. De Belg klopte drie Franse concurrenten, onder wie zijn eerste baas, maar typisch voor de Belgische pers om dat in de verf te zetten. ‘Dat speelt hier totaal niet’, zegt Smets, in zwart kostuum, zwart T-shirt en zwarte schoenen. ‘Bovendien werken wij samen met zeven andere bureaus, en die zijn allemaal Frans.’

Landschapsarchitect Bas Smets hertekent omgeving Notre-Dame in Parijs

De heraanleg heeft in principe niets met de brand van 2019 te maken. De wens om de omgeving rond de kathedraal compleet op te frissen bestond al veel langer, maar de catastrofe van drie jaar geleden versnelde het allemaal. De kathedraal zelf wordt minutieus gerestaureerd, een klus van 1 miljard euro, en zou tegen 2024 klaar moeten zijn, wanneer de Olympische Spelen in Parijs plaatsvinden. Daarna kan aan de 4 hectare errond worden begonnen, waarvoor een budget van 50 miljoen euro beschikbaar is. Vanaf 2027 zouden de 12 miljoen jaarlijkse bezoekers, dubbel zo veel als voor de Eiffeltoren, door het ontwerp van Smets kunnen wandelen. Een overweldigend cijfer? 'Daar denk je niet over na. Je wil gewoon het meest juiste ontwerp maken, vertrekkende van de meest grondige lezing van wat er nu al is. De hoofdrolspeler is de kathedraal, het was evident dat we die moesten verheerlijken.'

TIP

Begin uw dag goed geïnformeerd.

Ontvang nu De Tijd Vandaag.

Vul uw e-mailadres in

Elke dag (ma.-za.) via e-mail - Uitschrijven in één klik

Dat deed Smets door het plein voor de wereldberoemde oostgevel subtiel maar sober te hertekenen met tegels van dezelfde afmeting als die van de kathedraalvloer binnen. Ook aan de onderbenutte kant van de westelijke gevel komt een park, zodat een hele groene route rond de kerk ontstaat. De ondergrondse parking wordt herdacht tot functioneel paviljoen, dat aansluiting geeft tot de archeologische crypte en zicht op de Seine.

Zo ziet Bas Smets de omgeving rond de Notre-Dame. ©Bas Smets

Hij verdubbelde het aantal bomen om meer schaduw en afkoeling te creëren en om aanschuivende bezoekers uit de wind te zetten die over de Seine blaast. Om het plein hittebestendiger te maken bedacht hij een systeem waarbij een dunne laag water over de stenen kan rollen. Dat creëert het effect van een zomerse 'drash' waarbij de verdamping voor verfrissing zorgt. 'Zelf hadden we het nog niet op die manier bekeken, maar we hoorden al hoe symbolisch het is dat we water brengen naar de plek die in brand stond.'

Profiel

Bas Smets (47) groeide op in Algerije, Congo en Tervuren. Na zijn studies burgerlijk ingenieur architect werkte hij zes jaar voor de Franse landschapsarchitect Michel Desvigne in Parijs. In 2007 richtte hij een bureau op in Brussel, intussen goed voor 20 werknemers. Hij voerde met zijn team al 45 projecten uit in 13 landen, waaronder het park van Tour & Taxis in Brussel en het park Luma in Arles. Hij won de wedstrijd voor de heraanleg van de omgeving rond de Notre- Dame in Parijs, een project van 50 miljoen euro.

Een stenen boek

Waarom haalde hij het, denkt hij? Twijfel was er in elk geval niet, de beslissing van de 23-koppige jury was bijna unaniem. 'Klinkt misschien gek voor een buitenlander, maar ik denk dat wij het meest Parijse van alle ontwerpen hebben. Bezoekers komen vanuit het souterrain via twee trappen en zullen de gevel van de kathedraal meteen zien van onder naar boven, zoals hij 800 jaar geleden al bedoeld was om gelezen te worden. De gevel is een stenen boek, een livre de pierres.'

15 jaar al runt Bas Smets zijn gelijknamige bureau. In die tijd tekenden hij en zijn medewerkers 460 projecten uit, waarvan er 45 werden uitgevoerd in 13 landen. Smets ontwerpt onder andere een groener centrum voor Genk, hertekent Linkeroever in Antwerpen, maakte een nieuw landschap rond de A11 tussen Brugge en Knokke-Heist, legt het park van Tour & Taxis in Brussel aan, creëerde een groene oase op een oud spoorterrein onder de museumtoren van Frank Gehry in Arles en ontwierp herdenkingsmonumenten voor terreurslachtoffers in Brussel en Utoya.

Zijn ontwerp voor het park van Tour & Taxis in Brussel. ©BUREAU BAS SMETS

Een stilistische rode draad is er niet, wel een methodologische. 'We gaan altijd kijken naar de geschiedenis van een plek. Hoe is die gegroeid, waarom ziet ze er zo uit? Het is altijd een transformatie van een bestaande toestand, dus die moet je zo goed mogelijk kennen. Alle projecten maken deel uit van één groot onderzoek. Hoe kan je met het landschap de ruimte zinvol maken en vormgeven?'

Daarbij is de noodzaak groot om weer meer natuur in de stad te brengen, cruciaal in de aanpassing aan de opwarming van de aarde, zegt Smets. 'De natuur is heel lang zo ver mogelijk buiten de stad gehouden. Vroeger kon dat, omdat alles errond natuur was. Intussen hebben we alles kapotgemaakt, waardoor die omgeving er niet meer is. We moeten een soort stedelijk landschap maken. Een stad is per definitie een aaneenschakeling van microklimaten, afhankelijk van wind, water, schaduw, steen,

enzovoort. En per microklimaat moet je zien met welke natuurlijke situatie dat overeenstemt en welke natuur je binnenbrengt. En dat is niet inheems, want het microklimaat is ook niet inheems. Dat is een achterhaalde discussie. Bij de aanleg van een tuin in Londen zagen we dat die klimatologisch overeenkomt met het onderbos van een subtropisch woud en hebben we boomvarens uit Nieuw-Zeeland ingeplant. Die floreren al tien jaar. Een inheemse boom had het al lang opgegeven.'

Eigenlijk is die aanpassing niet zo moeilijk, vindt hij. 'Elke plek is anders, maar er is een breed toepasbaar principe: je moet je regenwater opvangen en bomen gebruiken om dat regenwater terug in de atmosfeer te krijgen. Zo simpel is het. Maar om regen op te vangen moet je bodem doorlaatbaar zijn. En om bomen te planten heb je ruimte nodig. Daarom pleit ik al jaren voor een stedenbouw van de ondergrond. Waar zijn onze steden gevestigd? Waar de grond vruchtbaar was. Maar daar is een dunne toplaag overgebouwd van 50 centimeter. Eigenlijk totaal geschift. In Genk gaan we nu van de betonnen vlakke een stedelijk bos maken.'

**Ik wil geen stempel drukken,
ik wil een ervaring
achterlaten.**

BAS SMETS
LANDSCHAPSARCHITECT

Smets praat er al jaren over met de Italiaanse botanist Stefano Mancuso. Ze komen tot dezelfde conclusie: de stad moet zo vol mogelijk met planten. 'Dat is de beste manier om CO₂ uit de lucht te halen. We moeten ons niet inbeelden dat we ooit betere machines maken. Planten zijn daar al miljoenen jaren voor geëvolueerd. In Parijs zijn bomen ooit aangeplant als verfraaiing van de stad, maar dat idee is al lang voorbijgestreefd. Nu is het: als het kan, moet je het doen, even opportunistisch als de natuur. We hebben die discussie in Lyon. De stad vraagt: welke compositie van bomen gaan we planten? Ons antwoord: 'Zo veel mogelijk.'

De compositie zal het resultaat zijn van wat kan. Geen bomen meer als decor, maar als infrastructuur. We moeten steden zien als landschap en bomen erin trekken. Een soort hybride maken.'

Uit dat proces volgt voor Smets de esthetiek, en niet omgekeerd. 'We proberen de logica van de natuur voorop te zetten. Het best mogelijke milieu maken voor die levende organismen. En die produceren dan een beeld. Uiteraard is dat beeld ook belangrijk, maar daar vertrek ik nooit van. Een landschap ziet er toch altijd anders uit door het weer en de seizoenen.' Een landschap dat schreeuwt 'dit is een Bas Smets' interesseert hem niet. Hij wil geen stempel drukken zoals toparchitecten dat met buildings doen. 'Ik wil een ervaring achterlaten. Maar niet mijn ervaring, wel mensen hun eigen ervaring. We hebben belangrijker dingen te doen dan onze naam nalaten. Ik beschouw elk project als een prototype van wat er zou moeten gebeuren.'

Veel zelfcontrole

Als kind verhuisde Smets aan de lopende band. Tot zijn zevende woonde hij in Afrika, in Algerije en Congo, waar zijn vader als burgerlijk ingenieur werkte. Die schoolde zich later om en nu is Julien Smets, 78, financieel directeur in het bureau van zijn zoon. 'Dus ja, eigenlijk ben ik zijn baas.'

Zelf spendeerde hij na zijn middelbare school een jaar als uitwisselingsstudent in Oregon, aan de Amerikaanse westkust, waar hij kennismakte met de wilde natuurpracht van de Pacific Northwest van de VS. 'Dat is iets dat wij niet kennen in Europa.' Toen hij geen idee had wat hij moest studeren - "Chirurg", zei het PMS. Maar dat zei me niks' - raakte hij geïnspireerd door een gesprek dat zijn ouders hadden geregeld met de bevriende Marcel Smets, professor stedenbouwkunde maar geen familie. 'Hij vertelde over het vormen van een stad, plekken maken om te wonen, nadenken over klimaat. In twee uur was ik overtuigd: ik wilde bouwen. Maar dan geen steden, wel landschappen.'

Met landschappen bekijken had het niet veel te maken, maar tot voor de geboorte van zijn dochter tweeënhalve jaar geleden was hij een fervent parachutespringer. Hij hield ermee op omdat hij het risico niet meer kon verantwoorden. Hij leerde veel uit die meer dan tweehonderd sprongen. 'Je kan het pas doen als je veel zelfcontrole hebt. Je tijd gaat in en je hebt geen keuze. Zo gaat het ook bij presentaties voor een jury. Om ons project voor de Notre-Dame te presenteren hadden we twintig minuten, tijd die strikt wordt gemeten. Je mag dat moment niet verprutsen. Bij heel belangrijke momenten beeld ik me dat in: ik spring uit dat vliegtuig, nu, full concentration.'

**Ik ben me er goed van bewust
dat ik mensen opzadel met**

Voelt hij geen enorme verantwoordelijkheid als landschapsarchitect? Hij grijpt in de omgeving in en bepaalt hoe de massa een stuk openbare ruimte gaat gebruiken voor de voorzienbare toekomst. 'Absoluut', zegt Smets. 'Gerrit Komrij schreef ooit zijn ongenoegen uit over architecten. Als je een slechte kunstenaar bent, so be it, dan koopt niemand je werk en heeft niemand er last van. Als je een slechte

iets dat ze zelf niet hebben

gevraagd.

BAS SMETS
LANDSCHAPSARCHITECT

architect bent, zitten we er wel vijftig jaar op te kijken. Hij noemde architecten ‘een dwingende aanwezigheid’. Het zou eigenlijk een scheldwoord moeten zijn, zei hij. Geweldig artikel.’

‘Ik zie mezelf als een architect van landschappen en ben me er goed van bewust dat ik mensen opzadel met iets dat ze zelf niet hebben gevraagd. Daarom proberen we altijd legitimatie te vinden in wat die plek oproept, en wat ze kan worden. Wat er al

is en hoe dat zich zou ontwikkelen als we er niet aankomen. En dat dan verbeteren. Eigenlijk mag je aan een landschap niet zien dat het ontworpen is.’

LEES VERDER

FOTOGRAFIE

[De toekomst van het Romeinse Rijk](#)

Al vijftien jaar reist Alfred Seiland (70) van Tongeren over Tivoli tot Tunis om de restanten van het Romeinse Rijk te fotograferen. Zijn expo in het Gallo-Romeins Museum toont hoe we nu met dat erfgoed omgaan, met een opvallende rol voor moderne gebruiksvoorwerpen.

ARCHITECTUUR MV VAN DE DAG

[Landschapsarchitect Bas Smets hertekent omgeving Notre-Dame in Parijs](#)

De Brusselse landschapsarchitect Bas Smets komt als winnaar uit de bus bij de wedstrijd om de omgeving van de Notre-Dame in Parijs te hertekenen. Het project van 50 miljoen euro moet de 4 hectare in het hart van de Franse hoofdstad een nieuwe aanblik geven.

GESPONSORDE INHOUD

[‘Ik hou van de diversiteit en de waaier aan belevingen die je in Knokke-Heist vindt’](#)

Er heerst een interessante cadans van seizoenen, culturele evenementen, horeca en commerciële activiteiten. Dat bijzondere DNA en die onnavolgbare signatuur, you’ve got to love it.

ARCHITECTUUR

[Japans toparchitect Shigeru Ban bouwt met karton opvang voor vluchtelingen](#)

Met simpele kartonnen buizen bouwt de Japanse toparchitect Shigeru Ban betere opvang voor Oekraïense vluchtelingen. Straks wil de Pritzker Prize-winnaar ook betaalbare huizen optrekken in het zwaar vernielde land. ‘Net als dokters hebben architecten een maatschappelijke rol te...

ARCHITECTUUR INTERVIEW

[Eduardo Souto de Moura gaf Brugge een nieuw beursgebouw: 'Architectuur is een ambacht dat ten dienste staat'](#)

‘Architectuur is geen kunst. Het is een ambacht dat ten dienste staat’, zegt Eduardo Souto de Moura. Dat klinkt bescheiden voor een architect die ooit de prestigieuze Pritzker Prize won en nu mee het nieuwe Beurs-, Meeting- en Congrescentrum in Brugge tekende.

ARCHITECTUUR

[Kasteel van Gaasbeek krijgt grandeur terug](#)

Er wordt nog naarstig getimmerd, gerestaureerd en geverfd. Maar in april 2023 opent het kasteel van Gaasbeek weer de deuren. Opgefrist en aangepast aan moderne tentoonstellingsnaden. Zelfs aan de vlermuizen is gedacht.

ARCHITECTUUR

[Restauratie Antwerpse Vleeshuis in de steigers](#)

De restauratie van het 500 jaar oude Vleeshuis in Antwerpen is een stap dichterbij. De stad keurde het voorontwerp van Origin Architecture & Engineering en FVWW architecten goed.

6 van 65

MEER LADEN

Meest gelezen

- 1 [VS waarschuwen voor 'catastrofale gevolgen' als Poetin nucleaire wapens inzet](#)
- 2 [Meloni eist leiderschap Italiaanse regering op na verkiezingsoverwinning](#)
- 3 ['Beleggers riskeren nu te weinig risico te nemen'](#)
- 4 [Kinderbijslag laatste knelpunt in ochtendlijke begrotingsdiscussie](#)
- 5 ['China kan hier zwaar op de prijzen van elektrische auto's gaan wegen'](#)

GESPONSORDE SERVICE

Luxevastgoed.be, het grootste aanbod exclusieve woningen te koop en te huur in België. Luxevastgoed.be is onderdeel van Mediafin, de uitgever van De Tijd.

< **1150 Woluwe-Saint-Pierre**
€ 1.790.000

5520 Onhaye
Op aanvraag 2.300 m² >

Powered by

GESPONSORDE INHOUD

Tijd Connect biedt organisaties toegang tot het netwerk van De Tijd. De partners zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

Wat betekent de race naar Net Zero voor leiders?

'Leiders krijgen complexere verantwoordelijkheden en zullen daaraan moeten voldoen.' Lees meer

'Investeren in microfinanciering is een goed voorbeeld dat impact niet ten koste hoeft te gaan van rendement'

De impact van microfinanciering is groot. Het stelt mensen in staat een eigen bedrijf te beginnen of hun kinderen naar school te sturen. Lees meer

'Een gemeenschappelijke cultuur is essentieel geworden sinds hybride werk'

'Een gedeelde cultuur onder collega's die elkaar niet dagelijks zien, is onmisbaar', vertelt Thomas Joos van managementconsultancybureau Hypernova. Lees meer

'Met nieuwe technologie verkleinen we onze ecologische voetafdruk'

'Heb je jouw auto als eens drie weken op straat geparkeerd? Dan weet je hoe vuil hij is. Daarom wassen wij ons straatmeubilair geregeld. Zonder zeep, met gedemineraliseerd water', zegt Wim Jansen, CEO van JCDecaux. Lees...

Partner Content biedt organisaties toegang tot het netwerk van De Tijd. De partners zijn verantwoordelijk voor de inhoud.

'Het is noodzakelijk om een duurzaam zero-uitstootbeleid te ontwikkelen'

'Elektriciteit zal de komende jaren altijd goedkoper blijven dan fossiele brandstoffen'

'De Belg spaart zich te pletter'

'Het extra water vergroot de biodiversiteit in het gebied van de Doode Bemde'